Warszawa, dnia 13 sierpnia 2015 r.

PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA

ZPOW-503-47/15

Informacja
o warunkach udziału w głosowaniu w obwodach głosowania utworzonych w kraju, w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 25 października 2015 r.

Państwowa Komisja Wyborcza, w związku z wyborami do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonymi na dzień 25 października 2015 r., przypomina o warunkach udziału w głosowaniu w obwodach głosowania utworzonych w kraju.

Warunki te określone są w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.).

Prawo udziału w głosowaniu (prawo wybierania) w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, ma obywatel polski, który:

- najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat,
- nie został pozbawiony praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie został ubezwłasnowolniony prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie został pozbawiony praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu.

Wyborca jest wpisywany do spisu wyborców. Można być wpisanym tylko do jednego spisu.

Spisy wyborców sporządzają urzędy gmin.

1. **I. Głosowanie w obwodzie właściwym dla miejsca stałego zamieszkania w Polsce.**

Wyborca zameldowany na pobyt stały na obszarze gminy, który nie złożył wniosku o wpisanie do stałego rejestru wyborców w innym miejscu oraz **wyborca wpisany do rejestru wyborców na własny wniosek**, zostanie wpisany z urzędu do spisu wyborców sporządzanego dla obwodu głosowania właściwego dla jego miejsca zamieszkania.

1. **II. Głosowanie w innym obwodzie niż właściwy dla miejsca stałego zamieszkania.**

- **Głosowanie w wybranym przez siebie obwodzie (lokalu wyborczym), w tym w lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych**
    - **Wyborca może głosować w wybranym przez siebie lokalu wyborczym na obszarze gminy, w której stale zamieszkuje** (innym niż właściwy dla jego

stałego miejsca zamieszkania) **lub w której będzie przebywać w dniu wyborów**, jeżeli złoży pisemny wniosek o dopisanie do spisu wyborców.

Wniosek o dopisanie do spisu wyborców w wybranym obwodzie głosowania na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce stałego zamieszkania albo, w której wyborca czasowo przebywa musi zostać sporządzony na piśmie oraz podpisany przez wyborcę i osobiście przekazany w oryginale lub w inny sposób doręczony do urzędu (np. za pośrednictwem innej osoby, poczty, kuriera lub złożony w biurze podawczym urzędu). Wniosek o dopisanie do spisu wyborców może zostać również przesłany w formie elektronicznej – o ile podpisany jest podpisem użytkownika posiadającego profil zaufany platformy ePUAP lub kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Niedopuszczalne jest natomiast doręczenie tych dokumentów w formie kserokopii lub skanu za pośrednictwem odpowiednio lub faksu lub poczty elektronicznej niepodpisanej we wskazany wyżej sposób.

Wniosek składa się w urzędzie gminy, w której znajduje się wybrany lokal wyborczy, **najpóźniej w 5. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 20 października 2015 r.**

We wniosku należy podać:

- nazwisko,
- imię (imiona),
- imię ojca,
- datę urodzenia,
- numer ewidencyjny PESEL,
- adres zamieszkania.

Wniosek może dotyczyć każdego lokalu wyborczego, w tym lokalu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych. Informacja o siedzibach obwodowych komisji wyborczych (lokalach wyborczych), w tym o lokalach wyborczych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, podawana jest do wiadomości publicznej przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) w obwieszczeniu o numerach i granicach obwodów głosowania, zamieszczanym, najpóźniej **w 30. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 25 września 2015 r.**

- **Żołnierze** pełniący zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniący służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywający ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, ratownicy odbywający zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania, policjanci z jednostek skoszarowanych, funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniący służbę w systemie skoszarowanym, którzy chcą wziąć udział w głosowaniu w miejscu odbywania służby, powinni złożyć wniosek o dopisanie do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie w danej miejscowości.

Wniosek składa się w urzędzie gminy **od dnia 4 października 2015 r. do dnia 12 października 2015 r.** (termin wydłużony zgodnie z art. 9 § 2 Kodeksu wyborczego). Osoby, które przybyły do miejsca zakwaterowania po tym terminie mogą złożyć wniosek **najpóźniej w 2. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 23 października 2015 r.**

Wyborca dopisany do spisu wyborców na własny wniosek zostanie z urzędu skreślony ze spisu w miejscu stałego zamieszkania.

- **Głosowanie na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania**

Wyborca, który zamierza zmienić miejsce pobytu przed dniem wyborów może otrzymać **zaświadczenie o prawie do głosowania**. Z zaświadczeniem takim można głosować w dowolnym obwodzie głosowania w kraju, za granicą lub na polskim statku morskim.

Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania składa się w urzędzie gminy, w której wyborca będzie ujęty w spisie wyborców, **najpóźniej w 2. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 23 października 2015 r.**

Wniosek o wydanie zaświadczenia o prawie do głosowania może zostać złożony pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej (nie jest wymagane posiadanie profilu zaufanego lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego). Wniosek może być zatem złożony za pośrednictwem poczty elektronicznej (e-mail). Do odbioru zaświadczenia wyborca może upoważnić inną osobę. Wówczas wyborca sporządza wniosek o wydanie zaświadczenia i upoważnienie (może to być jeden dokument), w którym wskazuje swoje imię (imiona) i nazwisko oraz numer PESEL, a także dane osoby upoważnionej do odebrania zaświadczenia. Wniosek i upoważnienie do odbioru zaświadczenia może zostać przekazane na piśmie (np. za pośrednictwem innej osoby, poczty, kuriera lub złożone w biurze podawczym urzędu), telefaksem lub w formie skanu przekazanego za pośrednictwem poczty elektronicznej (e-mail), albo jego wydruku; nie jest wymagane posiadanie profilu zaufanego lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania zostanie z urzędu skreślony ze spisu wyborców w miejscu stałego zamieszkania.

Należy zwrócić szczególną uwagę, aby nie utracić zaświadczenia o prawie do głosowania. W przypadku jego utraty, niezależnie od przyczyny, nie będzie możliwe otrzymanie kolejnego zaświadczenia, ani wzięcie udziału w głosowaniu w obwodzie właściwym dla w miejsca stałego zamieszkania.

- **Głosowanie w szpitalach, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w domach studenckich**

Wyborcy, którzy będą przebywać w dniu wyborów w szpitalach, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych zostaną wpisani do spisów wyborców sporządzonych dla obwodów głosowania utworzonych w tych jednostkach i będą mogli głosować w tych obwodach. Kierownik jednostki powiadomi osoby przebywające w jednostce o umieszczeniu ich w spisie wyborców.

Na takich samych zasadach będą mogli głosować **wyborcy przebywający w domach studenckich lub zespołach domów studenckich**, w których utworzono obwody głosowania.

Wyborcy wpisani do spisu wyborców w wyżej wymienionych jednostkach zostaną z urzędu skreśleni ze spisu w miejscu stałego zamieszkania.

Osoby, które przybędą do wyżej wymienionych jednostek w dniu głosowania, będą mogły głosować w obwodach utworzonych w tych jednostkach **tylko na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania**.

- **Głosowanie w kraju wyborców stale zamieszkałych za granicą**

· **Wyborca stale zamieszkały za granicą, który będzie przebywał w Polsce w dniu głosowania, może wziąć udział w głosowaniu w dowolnym obwodzie głosowania, jeśli przedłoży obwodowej komisji wyborczej ważny polski paszport oraz dokument potwierdzający, że stale zamieszkuje za granicą. Dokumentem takim może być np. karta stałego pobytu, dokument potwierdzający zatrudnienie za granicą lub dokument potwierdzający uprawnienie do korzystania ze świadczeń ubezpieczenia społecznego za granicą. Na tej podstawie obwodowa komisja wyborcza dopisze taką osobę do spisu wyborców, zaznaczając to w paszporcie przez odciśnięcie pieczęci komisji i wpisanie daty na ostatniej stronie przeznaczonej na adnotacje wizowe.**

· **Wyborca stale zamieszkały za granicą może również głosować na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania wydanego przez konsula, o ile został na swój wniosek wpisany do spisu wyborców w obwodzie głosowania utworzonym za granicą.**

1. **III. Głosowanie korespondencyjne.**

Wyborca może głosować korespondencyjnie.

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być zgłoszony przez wyborcę w urzędzie gminy, w której wpisany jest do rejestru wyborców, **najpóźniej w 13. dniu przed dniem wyborów, tj. do dnia 12 października 2015 r.** (termin wydłużony zgodnie z art. 9 § 2 Kodeksu wyborczego).

Zgłoszenie może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej (nie jest wymagane posiadanie profilu zaufanego lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego). Zgłoszenie może być zatem dokonane również za pośrednictwem poczty elektronicznej (e-mail). Powinno ono zawierać nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, a także wskazanie adresu, na który ma być wysłany pakiet wyborczy, albo deklarację osobistego odbioru pakietu wyborczego w urzędzie gminy oraz oświadczenie o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie.

W zgłoszeniu wyborca może zażądać przesłania mu wraz z pakietem wyborczym nakładki na kartę (lub karty) do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a.

Wyborca zostanie skreślony ze spisu w obwodzie właściwym dla miejsca stałego zamieszkania i ujęty w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej, wyznaczonej dla celów głosowania korespondencyjnego na terenie gminy, w której stale zamieszkuje.

Wyborca, nie później niż 7 dni przed dniem wyborów, otrzyma z urzędu gminy pakiet wyborczy, który zostanie doręczony **wyłącznie do rąk własnych** wyborcy, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru. Jeżeli wyborca we wniosku zadeklarował osobisty odbiór pakietu wyborczego, pakiet ten we wskazanym terminie będzie możliwy do odebrania w urzędzie gminy (w godzinach pracy urzędu).

Jeżeli wyborca nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdzi datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku jego podpisu.

W przypadku nieobecności wyborcy pod wskazanym adresem doręczający umieści zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w skrzynce na listy lub, gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 3 dni od dnia pierwszego doręczenia.

W skład pakietu wyborczego przekazywanego wyborcy wchodzą: koperta zwrotna, karty do głosowania, koperta na karty do głosowania, oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosów na kartach do głosowania, instrukcja głosowania korespondencyjnego i ewentualnie nakładka (lub nakładki) na karty do głosowania sporządzona w alfabecie Braille'a — jeżeli wyborca zażądał ich przesłania.

Na kartach do głosowania wyborca oddaje głos, w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części każdej z kart do głosowania. Należy pamiętać, że znakiem „x" są dwie linie przecinające się w obrębie kratki przeznaczonej na oddanie głosu.

Po oddaniu głosu należy karty do głosowania umieścić w kopercie oznaczonej „Koperta na kartę do głosowania" i kopertę tę zakleić. **Niezaklejenie koperty na karty do głosowania spowoduje, że karty do głosowania nie będą uwzględniane przy ustalaniu wyników głosowania.**

Zaklejoną kopertę na karty do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej na adres obwodowej komisji wyborczej.

Do koperty zwrotnej należy także włożyć oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu. **Przed włożeniem oświadczenia do koperty zwrotnej należy wpisać na nim miejscowość i datę jego sporządzenia oraz własnoręcznie je podpisać. Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karty do głosowania nie będą uwzględnione przy ustalaniu wyników głosowania.**

Kopertę zwrotną należy zakleić i osobiście, okazując dokument tożsamości, nadać w placówce Poczty Polskiej na adres obwodowej komisji wyborczej najpóźniej:

1) w przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wyborów, tj. dnia 22 października 2015 r. – w placówce Poczty Polskiej usytuowanej na obszarze gminy, w której wyborca ujęty jest w rejestrze wyborców;

2) w trzecim dniu roboczym poprzedzającym dzień wyborów, tj. dnia 21 października 2015 r.

– w dowolnej placówce pocztowej Poczty Polskiej.

W przypadku gdy wyborca niepełnosprawny, w momencie doręczenia albo odbierania pakietu wyborczego, zgłosił potrzebę odbioru od niego koperty zwrotnej, pracownik Poczty Polskiej odbiera tę kopertę najpóźniej w przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wyborów, tj. dnia 22 października 2015 r.

Wyborca może przed dniem głosowania osobiście, okazując dokument tożsamości, dostarczyć kopertę zwrotną do urzędu gminy, do którego zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego, w godzinach jego urzędowania. Wyborca może także w dniu głosowania, do czasu jego zakończenia, osobiście, okazując dokument tożsamości, dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej wskazanej na kopercie zwrotnej.

Głosować korespondencyjne nie mogą wyborcy umieszczeni w spisach wyborców w: obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz domach studenckich lub zespołach domów studenckich, a ponadto wyborcy, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania. W przypadku gdy wyborca zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego, wyborcy temu zaświadczenia o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów nie wydaje się po wysłaniu do wyborcy pakietu wyborczego, chyba że zwrócił on pakiet wyborczy w stanie nienaruszonym.

1. **IV. Dopisywanie wyborców do spisów w dniu głosowania**

W dniu głosowania obwodowe komisje wyborcze dopisują do spisu wyborców jedynie tych wyborców, którzy:

- przedłożą zaświadczenie o prawie do głosowania,
- zostali pominięci w spisie, jeżeli udokumentują, że stale zamieszkują na terenie danego obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez nich prawa wybierania lub o wpisaniu do spisu wyborców w innym obwodzie,
- są obywatelami polskimi stale zamieszkującymi za granicą, głosującymi w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu,
- zostali skreśleni ze spisu dla danego obwodu głosowania w związku z wpisaniem do spisu wyborców w szpitalu, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym lub areszcie śledczym, jeżeli udokumentują, że opuścili tę palcówkę przed dniem wyborów;
- chcą głosować w obwodzie utworzonym w zakładzie opieki zdrowotnej, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym lub areszcie śledczym, a przybyli do tej jednostki przed dniem wyborów.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *Wojciech Hermeliński*